

بسم الله الرحمن الرحيم

آیه ها و مثل ها

عبدالرضا صفوی

صفوی، عبدالرضا، ۱۳۴۶-
آیه ها و مثل ها/مؤلف عبدالرضا صفوی.- تهران: لک لک: هنر
و اندیشه، ۱۳۸۴.
۸۳۴ ص.

ISBN 964-8512-05-1

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیها.
۱. قرآن - امثال و حکم. الف. عنوان.
۷۱۹ ص، ۴/۲۸۴ B.P.
۲۹۷
۱۵۲ /

۸۴-۲۲۳-۴ م

کتابخانه ملی ایران

نشر لک لک

تلفن: ۲۲۳۵۰۹۱۱

آیه ها و مثل ها

مؤلف: عبدالرضا صفوی

طراحی جلد: گروه گرافیک نشر لک لک

اجراء: مجید کریمی

ناشر: نشر لک لک

ناشر همکار: نشر هنر و اندیشه

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

لیتوگرافی: پام مهر

چاپ: امین

صحافی: توکل

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

کلیه حقوق محفوظ است.

شابک: ۹۶۴-۸۵۱۲-۰۵-۱

مدیریت تولید: شرکت پام مهر پیشه

گفتار محقق:

له الحمد في الاولى والاخره و له الحكم «قصص آیه ۷۰»
خدای قادر و متعال را شاکرم که این بنده ناچیزش را در دامن پدر و
مادری شیعه و عاشق مکتب اهل بیت عصمت و طهارت قرار داد و توفیق
شاگردی در مکتب مؤسس مذهب جعفری امام جعفر صادق (ع) را
مرحمت فرمود تا قدمی هر چند کوچک و ناچیز در تبلیغ معارف قرآنی بر
دارم.

لازم می‌دانم از زحمات همسر که همواره مشوقی برای این حقیر و
مددیاری برای تحصیل و خدمت به فرهنگ اسلامی بوده تشکر کنم،
همچنین از تلاش دوستانی با وفا و خدمتگزار به قرآن، بویژه آقایان
مقصود نعیمی ذاکر، سید حسین مناجاتی، ابولقاسم غلامی، و برادر عزیزم
امین زینلی که در تألیف این کتاب نهایت مساعدت را مبذول داشته اند،
سپاسگزاری کنم. توفیق همه ی این عزیزان را در جهت تلاش بیشتر و
خدمت روز افزون به تبلیغ فرهنگ و معارف اسلامی از درگاه باری تعالی
خواستارم.

الاحقر - عبدالرضا صفوی

سوم شعبان المعظم ۱۴۲۶ ه.ق

یکی از ارکان مهم زبان و ادب فارسی و یکی از شاخص های میراث فرهنگی هر قوم و سرزمین در همه دورانها، ضرب المثل و اصطلاحات آن زبان است.

مثل، هر سخن را حلاوت و شیرینی خاصی می بخشد و سرعت تأثیرگذاری و ماندگاری کلام را افزایش و قوام می دهد.

ضرب المثل همیشه با کنایه، استعاره و ایجاز همراه است و اغلب، به صورت موزون بیان می شود؛ و همیشه حاوی اندیشه های عمیق و سودمند بوده است. نقد، از دیگر خصوصیات مثل است. مثل همواره دارای ظرافت و نکته است.

ضرب المثل، یکی از شاخه های بسیار مهم و ارزنده ی ادبیات فارسی است که پرداختن به آن، ضمن توجه به هویت این فرهنگ اصیل، می تواند ما را به لطایف و ظرائف رهنمون شود. اما با این جایگاه و اهمیت، خوب است بدانیم کلمه ی ضرب المثل در واقع یک واژه قرآنی بوده که به تعداد زیاد در مصحف شریف به کار رفته و پرداختن به این موضوع، تحت یک بحث مستقل قرآنی بسیار جای کار دارد و اندیشمندان علوم قرآنی در این باب آثار ارزنده ای را خلق کرده اند.

ضرب المثل در قرآن به عنوان روشی برای تذکر، تفکر بهتر، تعقل و خردورزی است و ذات اقدس باری تعالی تصریح می نماید که هدف از بیان و به کار گیری ضرب المثل در قرآن صرفاً موارد زیر است:

الف: تذکر:

و يضرب الله الأمثال للناس لعلهم يتذكرون (سوره ابراهيم آيه ۲۵)
و خداوند اين گونه مثلهاي واضح براي تذکر مردم می آورد.

ب: تفکر:

و تلک الأمثل نضربها للناس لعلهم يتفكرون (سوره حشر آيه ۲۱)
و اين مثلها را برای مردم بیان می کنیم باشد که اهل عقل و فکر شوند.

ج: تعقل و خردورزی:

و تلک الأمثل نضربها للناس و ما یعقلها الا العالمون (سوره
عنکبوت آيه ۴۳) و ما این همه مثال می زنیم تا (حقایق) برای مردم
روشن شود و (لیکن) به جز مردم دانشمند کسی در آن تعقل نخواهد کرد.
از طرفی باید دانست که در استفاده از ضرب المثل و برای نیل به اهداف
مقدسه مذکوره خداوند حد و حصری را قرار نداده است:

إن الله لا یستحیی أن یضرب مثلاً ما بعوضه فما فوقها (بقره آيه ۲۶)
و خدا را باک و ملاحظه از آن نیست که به پشه (کوچک) و چیزی بزرگ
تر از آن مثل زند.

اما در این کتاب :

۱- ما به ضرب المثل‌های موجود در قرآن نمی‌پردازیم، زیرا همانطور که اشاره شد این، یک موضوع کاملاً مستقل است و جداگانه باید به آن پرداخته شود.

۲- در این مجال به تعدادی از ضرب المثل‌های فارسی که به صورت روزمره به کار می‌رود، و برگرفته از آموزه های قرآنی است خواهیم پرداخت و به دلیل اینکه عموم مردم از ضرب المثل ها به راحتی استفاده می کنند، در واقع نوعی ترویج فرهنگ قرآنی در جامعه محسوب می شود. در مقام تشریح و توضیح ضرب المثل، به راحتی می توان آیات الهی مرتبط را مورد طرح و بحث قرار داد.

هدف مهم برای نگارش

کتاب حاضر به گونه ای طراحی گردیده که به دور از هرگونه زوائد و به سهولت، خواننده را به ۵ هدف مهم رهنمون می کند؛ این اهداف عبارتند از:

- ۱- افزایش آگاهی مخاطبین نسبت به آیات الهی
- ۲- آشنایی با ضرب المثل های فارسی
- ۳- بیان وجوه مشترک ادبیات فارسی با قرآن
- ۴- تبیین غنای ادبیات فارسی به واسطه ی ارتباط با منبع عظیم وحی
- ۵- تشریح جایگاه آموزه های قرآنی در زندگی روزمره